

4. Кримська Декларація Відкритого Доступу. URL: <http://www.elibukr.org/uk/novini/krimska-deklaraciya-vidkritogo-dostupu.html>.

5. Пасмор Н. П. Бібліотечні сервіси в системі інформаційно-аналітичної підтримки наукових розробок. Короленківські читання 2016. *Бібліотеки, архіви, музеї: інтеграція до світового наукового та історико-культурного простору* : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 12 жовт. 2016 р. : у 2-х ч. Харків, 2017. Ч. 1. С. 93–98.

6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. Електрон. аналог ред. 01.01.2019: режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

7. Національний репозитарій академічних текстів: відкритий доступ до наукової інформації : монографія / О. С. Чмир та ін. ; Укр. ін-т наук.-техн. експертизи та інформації. Київ : УкрІНТЕІ, 2017. 200 с.

8. Глобальне бачення. Стислий звіт: 10 основних висновків і можливостей. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary-uk.pdf>.

УМОВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Кохан Вероніка Павлівна,
*кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

The article deals with development of online (electronic) administrative services. It is considered, that there are three conditions of development of online (electronic) administrative services: Lifeevents conception, improvement of the methods of electronic identification (authorization), application of the principle Digital by Default.

Keywords: online (electronic) administrative services, method of electronic identification (authorization), Digital by Default.

В статті розкриваються умовия розвитку електронних услуг в Україні. Определено, что к условиям развития электронных услуг относятся: ори-

ентация на «жизненные эпизоды», использование и усовершенствование видов электронной идентификации граждан и юридических лиц, развитие принципа «цифровой по определению».

Ключевые слова: электронные услуги, жизненные эпизоды, вид электронной идентификации, цифровой по определению.

Правовою основою впровадження та розвитку електронних послуг, зокрема, адміністративних, є Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні на 2016-2020 роки [1]. Планом заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2017-2018 роки передбачалося впровадження 100 електронних послуг до кінця 2018 року [2]. Цього результату досягнуто, і наразі на Урядовому порталі, який слугує «єдиним вікном» доступу до всіх онлайн-послуг, уже є 118 електронних послуг [3].

Згідно з Планом заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019–2020 роки у 2019 році планується впровадити не менше 50 електронних послуг, які будуть стосуватися виробництва ліків, водовідведення, послуг будівництва, оформлення водійських посвідчень тощо [4].

В Україні реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства Державне агентство з питань електронного урядування України (далі – Агентство), яке є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України [5].

Одним з основних напрямів діяльності Агентства є створення та розвиток електронних послуг, в тому числі, завданнями цього органу у згаданій царині є:

- 1) здійснення заходів щодо розвитку електронного урядування;
- 2) встановлення вимог до засобів електронної ідентифікації, рівнів довіри до засобів електронної ідентифікації для їх використання у сфері електронного урядування;
- 3) створення та забезпечення функціонування: – інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів; – єдиного державного веб-порталу відкритих даних;

- єдиного веб-порталу електронного урядування; – інтегрованої системи електронної ідентифікації;

4) бере участь у: визначенні пріоритетних напрямів інформатизації та забезпеченні інформаційної безпеки держави; створенні, впровадженні та забезпеченні функціонування інформаційних систем, необхідних для функціонування загальнодержавної інформаційної системи; створенні Єдиного державного порталу адміністративних послуг; розробленні норм, стандартів у сфері електронної ідентифікації.

З 2019 року змінюється вектор розвитку електронних послуг. Відтепер згідно з Планом заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019-2020 роки Державному агентству з питань електронного урядування, крім власне створення електронних послуг, необхідно також забезпечити їх розвиток шляхом оптимізації (об'єднання) надання послуг «За життєвими та бізнес-ситуаціями».

Отже, нарешті законодавцем зазначено про необхідність вирішення проблеми оптимізації державних послуг за життєвими та бізнес-ситуаціями, що, на нашу думку, сприятиме максимально швидкому, комфортному та доброзичливому наданню адміністративних та соціальних послуг.

Першою умовою подальшого розвитку електронних послуг в Україні є впровадження концепції електронних послуг за життєвими обставинами.

До речі, у світовій практиці багато країн вже надають громадянам публічні послуги в електронній формі за цим принципом. Як зазначається у дослідженні «Веб-портали публічних послуг у зарубіжних країнах» проекту Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громадян (EGAP), країни західної демократії (Канада, Великобританія, Франція, Австрія, Норвегія, Естонія та Латвія) турбуються також про те, щоб їх громадяни мали змогу швидко та зручно отримати повну інформацію щодо потрібних їм послуг, за настання певних життєвих ситуацій, а також пов'язану з ними інформацію. Для цієї мети створюються інтегровані веб-портали, зайшовши на які – особа може одразу знайти всю цю інформацію [6, с. 2].

Підсумовуючи проведене дослідження, важливо виділити спільні та відмінні риси вебпорталів обраних країн (Австрія, Велика Британія, Естонія, Канада, Латвія, Норвегія, Франція), а також відзначити деякі особливості [6, с. 26–27].

Одні країни надають перевагу групуванню публічних послуг лише за сферами життєдіяльності, тобто більш узагальненими категоріями. Зокрема, це веб-портали Австрії та Естонії.

Тоді як веб-ресурси публічних послуг інших країн забезпечують подвійне групування публічних послуг – як за узагальненими сферами життєдіяльності, так і за конкретними життєвими ситуаціями. Це, зокрема, веб-портали Великої Британії, Франції, Норвегії та Латвії.

Особливістю веб-порталу Великобританії є змішані критерії групування послуг. Так, в одній рубриці наявні як сфери життєдіяльності (наприклад, «Громадянство та проживання у Сполученому Королівстві»), так і життєві ситуації (наприклад, «Народження, смерть, одруження та соціальна допомога»).

Найбільш поширеними життєвими ситуаціями, які охоплено або передбачено більшістю веб-порталів, є:

- Народження дитини
- Одруження
- Розлучення
- Смерть близьких
- Переїзд в інше житло
- Отримання ідентифікаційного документа
- Реєстрація транспортного засобу
- Отримання посвідчення водія
- Виїзд за кордон (отримання закордонного паспорта)
- Влаштування на роботу, трудові питання
- Започаткування бізнесу
- Інвалідність
- Оформлення пенсії
- Соціальна допомога

В Україні на разі триває робота над першим проектом щодо оптимізації електронних послуг за життєвими обставинами. Його результатом стане електронна послуга «Е-малятко». Вона об'єднає в собі дев'ять адміністративних послуг [7].

Другою умовою розвитку електронних послуг в Україні є використання видів електронної ідентифікації фізичних та юридичних осіб. Засоби електронної ідентифікації – є необхідною умовою для звернення і отримання державних електронних сервісів, їх особливую рисою є постійне технічне вдосконалення і винайдення нових видів електронної ідентифікації. Вони мають бути доступними і надійними. На сьогодні фізичні особи користуються більш за все сервісом мобільної ідентифікації, оскільки це найпростіший спосіб, крім того всі електронні послуги, які наразі впроваджують, вже за замовчанням містять можливість входу за допомогою MobileID [7].

Наступним за поширеністю засобом електронної ідентифікації є BankID – верифікація громадян через українські банки для надання адміністративних та інших послуг через Інтернет. Ідентифікація через BankID нічим не відрізняється від перевірки документів в банках в очному режимі. Ідентифікація з використанням BankID для громадян відрізняється від ідентифікації за допомогою електронного цифрового підпису простотою використання і популярністю, оскільки здебільшого ЕЦП поширені серед юридичних осіб, а кожна фізична особа на сьогодні володіє банківською картою. Зауважимо, однак, що ідентифікація за допомогою BankID може мати окремі обмеження щодо користування електронними сервісами, які залежать від банку, що надає послуги з BankID.

До менш популярних видів електронної ідентифікації громадян належить електронний цифровий підпис. Для отримання електронних сервісів Пенсійного фонду України додатково передбачена можливість ідентифікації за допомогою електронного пенсійного посвідчення та токена, однак на цей час ці способи ідентифікації особи не працюють.

Третя умова розвитку електронних сервісів в Україні – впровадження в законодавство України принципу Digital by Default – «цифрового за замовчанням». У відповідності до постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання цифрового розвитку» від 30 січня 2019 року № 56 у всіх актах Уряду пріоритетним способом реалізації описаного в документі процесу за замовчанням буде визначений саме електронний спосіб. Для цього нормативно-правові акти Уряду будуть проходити цифрову експертизу [8].

Наразі лише незначний відсоток від усіх нормативно-правових актів у країні містить норму, за якою процес, описаний у документі, може бути реалізований в електронний спосіб. З прийняттям Постанови розпочнеться поступове якісне перетворення усієї нормативно-правової бази. Кожен новий ухвалений документ не гальмуватиме, а на початку навіть випереджатиме процес впровадження електронних проєктів у державному управлінні [7].

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 918-р. *Офіційний вісник України*. 2016 р. № 99. Стор. 259. Стаття 3234.
2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2017 – 2018 роки: розпорядження Кабінету міністрів України від 14.06.2017 р. № 394-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/394-2017-%D1%80> (дата звернення: 30.03.2019).
3. Урядовий портал – єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.
4. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019 – 2020 роки: розпорядження Кабінету міністрів України від 30.01.2019 р. № 37-р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/info/KR190037.html
5. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 492. Дата оновлення: 18.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-%D0%BF>
6. «Веб-портали публічних послуг у зарубіжних країнах» проєкту Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громадян (EGAP). URL: <https://egap.in.ua/biblioteka/veb-portaly-publichnykh-posluh-u-zarubizhnykh-krainakh/>
7. Е-урядування – ключ до реформ в Україні. URL: https://galinfo.com.ua/articles/euryaduvannya__klyuch_do_reform_v_ukraini_307023.html
8. Деякі питання цифрового розвитку: постанова КМУ від 30 січня 2019 р., № 56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D0%BF/print>.